

АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА «ФРАНЦУЗЬКА МОВА»

ANALYSIS OF TEACHING TEXTBOOK “FRENCH LANGUAGE”

Стаття присвячена аналізу навчального посібника «Французька мова» видавництва «ОМІДА», місто Умань, Україна як ефективного засобу комунікації. Особлива увага приділяється відповідності змісту навчального посібника її меті, доцільності використання вищезазначеної книги на практичних заняттях у вищих навчальних закладах України. Робиться наголос на методичному аспекті навчальної книги, автор вказує на позитивну роль вихідних даних, вступу та рекомендацій, підкреслюючи мету занять для здобувачів вищої освіти. Сучасний науковий пошук розглядає використання найбільш поширених типів тестів: питально-відповідних вправ, перекладу, співвіднесення (зіставлення), доповнення, заповнення пробілів (пропусків), перекодування інформації, логічного перегрупування, виправлення, розподілу фраз по групах, множинного вибору, зіставлення (відрізнення подібностей і розходжень) та ін. Стаття підкреслює важливість функцій посібника, необхідність впровадження в освітній процес таких креативних завдань для здобувачів вищої освіти, як розробку портфоліо, роботу в групах, складання записів, діалогів, організацію дискусій, презентацій, рольових ігор. До безперечних переваг відноситься те, що він повністю відповідає вимогам навчальної програми, у ньому простежується чіткість структурування навчального матеріалу, є в наявності технічні засоби полегшення користування посібником, присутня наукова коректність змісту та повнота розкриття основних положень, використання сучасної загальноприйнятої наукової термінології. Чітко вбачається практична спрямованість навчального матеріалу книги, його зв'язок з життям. Посібник надає можливості для забезпечення диференційованого підходу до навчання, змістове наповнення відповідає віковим особливостям здобувачів вищої освіти. Мова викладу навчального матеріалу посібника чітка і зрозуміла, мотивація навчальної діяльності молоді, розвиток інтересу до навчального предмета засобами, запропонованими в посібнику, свідчать про наявність завдань проблемно-пошукового характеру. Дидактична доцільність системи завдань, поданих у книзі, її можливість для здійснення здобувачами самостійної навчальної діяльності, логіка розміщення та використання ілюстративного матеріалу як самостійного або додаткового джерела інформації є вагомими бонусами. Перевага навчальної книги полягає у її цілісності, компактності й динаміці й на основі ретельно розробленого посібника кожен педагог вищої школи може розробити власний мета-план та спрогнозувати мета-діяльність. Такий вид активної діяльності

викладача буде дуже корисним особисто для нього та для здобувачів вищої освіти. Вищезазначена стаття фокусується на відповідності посібника сучасним педагогічним вимогам вищої школи України.

Ключові слова: аналіз, навчальний посібник, зміст, мета, викладач, здобувач вищої освіти, вищий навчальний заклад.

The article is devoted to the analysis of teaching textbook “French Language” of publishing house “OMIDA”, town Ouman’, Ukraine as an effective means of communication. Special attention is paid to correspondence of content of textbook to its aim, expediency of using of the mentioned textbook at practical sessions at higher educational institutions of Ukraine. It is emphasized methodological aspect of teaching book, the author points out a positive role of data, introduction and recommendations, underlining the aim of sessions for seekers of higher education. Contemporary scientific search examines the usage of the most spread types of tests: asking-answering questions, translation, matching, completing, gap-filling, information transfer, recording, correction, paraphrasing, multiple choice, finding differences (similarities) and so on. The article underlines the importance of functions of textbook, necessity of inculcation into educational process of such creative tasks for students as working out portfolios, work in groups, making notes, making up dialogues, organization of discussions, presentations, and role-play. Unquestionable advantages of the textbook are: complete compatibility to the requirements of the teaching programs, prominent clarity of the material structuring, availability of technical support of the textbook user, visible scientific correctness in the contents and completeness in the main theses revealing, utilization of up-to-date and generally accepted scientific terms. Practical intention of teaching material, its bond with life is transparent. The textbook gives possibilities for guaranteeing of differential approach to teaching, and its content is in accord with age characteristics of the higher education seekers. The language of teaching material is clear and simple, motivation of the youth's learning activities and raising the interest to the subject with methods proposed in the textbook shows the presence of problematic-searching tasks. Didactic adequacy of the tasks system in the textbook, its capacity to facilitate independent activities for the seekers of higher education, and the logic of the illustrative material layout and use are considerable advantages of the textbook as both a stand-alone and an additional information source. Mentioned article focuses on conformity of the textbook to contemporary pedagogical demands of higher school of Ukraine.

Key words: analysis, teaching textbook, content, aim, lecturer, seeker of higher education, higher educational institution.

УДК 37.013:[37.091.64:811.133.1]
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.38>

Несін Ю.М.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри публічного управління,
права та гуманітарних наук
Херсонського державного аграрно-
економічного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Основні теоретичні напрацювання вітчизняних й зарубіжних учених з урахуванням практичного досвіду в організації навчання здобувачів вищої освіти за різноманітними підручниками, посібниками втілені в монографіях, наукових статтях.

У системі сучасної освіти у вищій школі іноземна мова займає особливе місце. Французька мова в силу своїх соціальних, пізнавальних і розвивальних функцій виступає потужним засобом усного й писемного спілкування. Одна з шести офіційних мов ООН та її підрозділів на кшталт ЮНЕСКО,

а також МОК (міжнародного олімпійського комітету), франкофонії як міжнародної інституції заслуговує на повагу й увагу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз франкомовних підручників проводять українські вчені Бориславська О., Власенко О., Ворона П., Драненко Г., Заверуха І., Захарченко Е., Малиновський В., Матвієнко А., Пресняков І., Пухтинський М., Сушкевич О., Шаповалова Н. та ін. Проте питання їхнього використання потребує, на нашу думку, більш детального розгляду.

Франкомовні дослідники й дослідниці К. Барт-Мелконян, Ж. Бордо, М. Верделян, Р. Вон, Т. Гроссе, Р. Давід, Ж.-Ф. Девемі, Ф. Домінік, Е. Массакре, Ж. Л. Поже, А.-С. Шамбест та ін. у свою чергу, опікуються аналізом власних франкомовних навчальних книг. Частина цих наукових розвідок присвячена різним аспектам педагогічної діяльності викладачів, працюючих за підручниками й посібниками в системі вищої освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Ми припускаємо, що аналіз українських й автентичних франкомовних підручників не дуже поширений на шпальтах наукової літератури, тому спробуємо висвітлити це шляхом аналізу української франкомовної навчальної книги.

Мета статті. Актуальність сучасної педагогічної проблеми, її практична значущість зумовили вибір й мету нашої статті – здійснення всебічного аналізу посібника «Французька мова» українського видавництва «ОМІДА», місто Умань, Україна, використання якого сприяє подальшій усній й писемній комунікації між викладачами й здобувачами вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що навчальний посібник є книгою, матеріал якої розширює межі підручника й містить додаткові найновіші та довідкові відомості. До навчальних посібників зазвичай належать: збірники задач і вправ, хрестоматії, словники, довідники, атласи та ін., які сприяють зміцненню пізнавальних і практичних умінь, прищеплюють навички самостійної роботи.

Навчальний посібник, обраний нами для аналізу, є фактично, довідником з французької мови для студентів вищих навчальних закладів. Видання четверте, виправлене та доповнене, призначене для першого (початкового) етапу навчання іноземної мови у немовному інституті/університеті. Навчальна книга з'явилась в місті Умань у 2017 році у видавництві «ОМІДА», автором є Литвиненко В., рецензентом – кандидат філологічних наук, доцент Сушкевич О. Посібник рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Навчально-методичний матеріал посібника укладений за чіткою модульною

структурою й вона дозволяє реалізувати вимоги національної кредитно-модульної системи, запровадженій у вищій освіті.

Зміст і мета навчальної книги відповідають сучасним тенденціям в сфері освіти та йдуть в контексті до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [3]. Змістові модулі курсу є логічно завершеними частинами навчальної дисципліни «французька мова». В основу кожного модуля автором покладено тематичний цикл – навчально-методичну одиницю, яка включає комплекс базових і додаткових текстів, тренувальних вправ та творчих завдань, об'єднаних за тематичним принципом. Структурно посібник складається з тринадцяти складових, кожна з яких несе корисну, змістовну інформацію й розподіл на частини у ньому виглядає так:

- Передмова;
- Основні фонетичні явища французької мови.

Алфавіт;

- Орфографічні знаки (діакритичні позначки);
- Правила читання букв і буквосполучень.

Правила читання голосних;

- Носові звуки;
- Правила читання приголосних;
- Передача українських власних назв французькою мовою;

- Модуль 1. Біографія студента. Родина;

– Модуль 2. Навчання у вищій школі. Життя студентів;

- Модуль 3. Навчання в Україні;

- Модуль 4. Навчання у Франції;

- Тести;

- Література.

Український навчальний посібник укладений у повній відповідності з типовою програмою з французької мови для немовних закладів освіти та має на меті виробити у здобувачів вищої освіти основні навички та вміння щодо читання та розуміння оригінальної літератури на початковому етапі навчання у немовному вищому навчальному закладі. Він дає можливість ознайомити студентів з тематичною лексикою та забезпечує засвоєння і використання її у мовленнєвій діяльності; готує молодь до читання та розуміння оригінальної літератури, розвиваючи таким чином уміння та навички іншомовного спілкування у визначених комунікативних ситуаціях та в межах передбаченої програмою тематики. Навчальний посібник презентовано на основі чотирьох змістових модулів, кожен з них включає у себе базовий текст зі списками термінологічної лексики для активного засвоєння об'ємом 20-30 лексичних одиниць та серією дотекстових і післятекстових лексичних та граматичних вправ з метою формування різних видів мовної діяльності, творчих завдань, спрямованих на активне відтворення засвоєної лексики та застосування її

в комунікативних ситуаціях, чим забезпечується і загальний принцип розвитку мовленнєвої діяльності – послідовності та наступності при переході від простих до більш складних мовленнєвих дій. У додатках до навчального посібника міститься низка текстів для самостійного читання, а також серія тестів, які дозволяють студентів перевірити ступінь засвоєння граматичного та лексичного матеріалу.

Посібник передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей здобувачів вищої освіти, він є запорукою умови для навчання відповідно до їхнього професійного самовизначення. Зміст та мета навчальної книги націлені на конкретну практичну реалізацію. У свою чергу, конкретна реалізація цілей навчання французької мови як однієї з провідних в Європі та світі спрямована на подальший розвиток франкомовної компетенції й компетентності. Як результат – у майбутньому мета-план і мета-діяльність для викладача; портфоліо для молоді, у підсумку – здатність застосовувати отримані знання, вміння та навички в реальних життєвих ситуаціях.

Особливо слід відзначити розмаїття тестових завдань у посібнику. Сорок три завдання включають всю основну парадигму тестових вправ. Питально-відповідні вправи, переклад, співвіднесення (зіставлення), доповнення, заповнення пробілів (пропусків), перекодування інформації, логічне перегрупування, виправлення, розподіл фраз по групах, множинний вибір, зіставлення (відрізнення подібностей і розходжень) та інші підкреслюють практичну спрямованість посібника.

Але, незважаючи на безсумнівні досягнення посібника, у нас є низка небезпідставних зауважень і серед них, на наш погляд, найголовніші:

- недостатня кількість рецензентів;
- неузгодженість в написанні перекладу заголовків українською мовою на шпальтах навчальної книги;
- відсутність вирівнювання тексту на окремих ділянках посібника;
- невірний переклад українською мовою окремих французьких слів й словосполучень;
- наявність орфографічних помилок у посібнику;
- неправильне графічне зображення зчеплення, інтонації;
- недостатня наявність діалогів;
- відсутність триалогів і полілогів;
- відсутність науково-методичної літератури XXI століття [4].

Маючи електронний варіант посібника, відносно легко усунути огріхи з метою його покращення. У будь-якому разі посібник є завершеною працею і це той випадок, про який пишуть відомі вітчизняні науковці Волкова Н., Дичківська І., Фіцула М., що він є дієвим засобом навчання,

книгою, що містить основи наукових знань з певної навчальної дисципліни, завдання викладені згідно з метою навчання, визначеною програмою і сучасними вимогами дидактики [1, 2, 5].

Наявність технічних засобів полегшують користування посібником, адже поруч з паперовим примірником завжди є електронний варіант. Широке використання ілюстративного матеріалу як самостійного або додаткового джерела інформації є вагомим плюсом. Репродукція загальновідомої картини Шевченка Т. «Катерина», фотографії пам'ятників великому Кобзарю в Києві й Ташкенті на шпальтах навчальної книги візуалізують навчальний матеріал.

Одним з великих плюсів посібника є завдання на розвиток мислення. Оскільки центром когнітивного розвитку здобувачів вищої освіти є подальший розвиток і становлення словесно-логічного мислення, завдяки вправам посібника може відбутися перехід до вищих рівнів абстрактного й узагальнюючого мислення. Наукові поняття, терміни стають не тільки предметом навчання, але й інструментом пізнання. Починаючи з першого курсу, здобувачі вищої освіти усвідомлено оволодівають логічними операціями (аналізом, синтезом, порівнянням, рефлексією, абстрагуванням, конкретизацією, узагальненням). У них за допомогою посібника виробляється індивідуальний когнітивний стиль розв'язування пізнавальних і практичних завдань, формуються індивідуальні особливості мислення, зокрема: гнучкість, глибина, широта, усвідомленість, самостійність, критичність тощо. У процесі роботи з посібником формуються вербальні зв'язки і функціональномовні узагальнення, гнучкість трансформаційних процесів. Залежно від рівня розвитку продуктивного мислення здобувачів вищої освіти і навчальної мети викладач має спрямувати їхнє мислення в напрямі від конкретного до абстрактного і навпаки.

Висновки. Загалом хотілось би відзначити, що в системі вищої школи України намічається стійка тенденція до збільшення присутності різноманітних українських франкомовних посібників для здобувачів вищої освіти, що не може не радувати в контексті все більшої зацікавленості французькою мовою як однієї із провідних мов світу. Це створює можливості для заохочення здобувачів вищої освіти й може бути передумовою для підвищення якості навчання.

Отже, підводячи підсумки, сфокусуємося на відповідності українського посібника сучасним педагогічним вимогам вищої школи. Наші наукові дослідження будуть продовжуватись подальшим ґрунтовним аналізом, що надасть нам змогу в майбутньому проводити компаративістику, виявляючи слабкі й сильні сторони навчальних книг України й франкомовних країн.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт 2003. 273 с.
4. Литвиненко В. Ю. Навчальний посібник з французької мови для студентів вищих навчальних закладів / Укладач В. Ю. Литвиненко. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «ОМІДА», 2017. 161 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: Вид. 2-ге, випр., доп. Київ : Академвидав, 2007. 560 с.